

Moeilijk klimaat voor decentraal overleg

A. F. VAN ZWEEDEN

Voor het kabinet -Van Agt II was het wel spijtig dat de nieuwste ramingen van het Centraal Planbureau maar zo weinig resultaat op korte termijn laten zien van het werkgelegenheidsprogramma. Door de slechtere ontwikkeling van de wereldhandel, maar ook als gevolg van het regeringsbeleid zelf, is de „winst” aan werkgelegenheid volgend jaar zegge en schrijve vijfduizend minder werklozen dan zonder het werkgelegenheidsprogramma als gemiddelde had moeten worden verwacht, nl. 475.000 in plaats van 480.000. Dat is een ander getal dan de 50 á 60.000 nieuwe en behouden banen die premier Van Agt in zijn regeringsverklaring als taakstelling voor 1982 aankondigde. Degenen die altijd beweerd hebben dat een werkgelegenheidsbeleid pas op langere termijn resultaat kan hebben, krijgen gelijk. Maar dat het amper lukt om de groei van de werkloosheid tot staan te brengen, moet toch voor een belangrijk deel op de rekening van het totale beleids-pakket worden geschreven. Het directe effect van de vergroting van overheidsuitgaven ten bate van de werkgelegenheid wordt immers teniet gedaan door de lastenverzwaringen die ten dele nodig zijn om het banenplan te financieren, maar voor een belangrijker deel om de gaten in de overheidsfinanciering te dichten.

Het Centraal Planbureau rekent terecht de verhoging van de aardgasprijzen tot die lastenverzwaring, al wil het kabinet die nog zo graag buiten beschouwing laten, omdat het anders in strijd zou handelen met het uitgangspunt dat de collectieve-lastendruk van 1981 op 1982 stabiel moet worden gehouden.

Vormden de somberder economische vooruitzichten een complicatie bij de opstelling van het pakket waarmee het kabinet de sociale partners zou benaderen, het kabinet zag daar toch geen aanleiding in om het beleid bij te stellen. Zo handhaaft het de twijfelachtige solidariteitsheffing, die ook al niet als verzwaring van de lastendruk mocht worden opgevat omdat ze maar tijdelijk is. Het klimaat rond het gesprek tussen regering en sociale partners, dat op 2 december is gehouden en waarover ik u in deze column niet kan berichten, was niet wat je noemt aanmoedigend. De loonmaatregel die Den Uyl „in het ui-

terste geval” wil kunnen treffen, droeg daar evenmin toe bij. Kok vond het aan de vooravond van het overleg van „onverstandig bestuur” getuigen zo'n ingreep achter de hand te houden.

Het onder curatele stellen van de vakbeweging en de werkgevers lijkt niet bevordelijk voor het waarmaken van hun eigen verantwoordelijkheid waaraan Den Uyl in zijn brief aan de sociale partners lipdienst bewees. Vakbewegingen en werkgevers vinden elkaar in elk geval in het uitdrukkelijke verlangen naar decentralisatie van het overleg over arbeidsvoorwaarden en werkgelegenheid. Geen van beide partners had er dáárom behoefte aan om in het centraal overleg bindende afspraken te maken. Van de enige afspraak die de werkgevers wilden maken, namelijk een korting van één procent op de prijscompensatie, kon al niets terecht komen, omdat Den Uyl die weg heel uitdrukkelijk had afgesneden. In plaats daarvan kwam hij met het voornemen om de prijscompensatie voor hogere inkomens te beknotten en dat zou voor de werkgevers al aanleiding zijn om af te haken.

Den Uyl heeft in zijn brief duidelijk aangegeven wat de grenzen zijn van de voor 1982 toelaatbare loonstijging: in geen geval meer dan 6,5 procent. Zijn eigen arbeidsvoorwaardenpakket beperkt de loonstijging tot 6 procent en het liefst zou hij zien dat de sociale partners overeenkwamen een deel te bestemmen voor investeringsloon. Met gebruikmaking van de bevoegdheden die de in maart 1980 gewijzigde Wet op de loonvorming hem geeft; kan Den Uyl de gewenste loonmatiging en verdeling van lasten desnoods dwingend voorschrijven. Onder die dreiging zullen straks cao-onderhandelingen moeten worden gevoerd.

Voor zover daarbij de werkgelegenheid centraal komt te staan, heeft het langdurige overleg in de Stichting van de Arbeid over de relatie tussen arbeidsduur en werkgelegenheid en arbeidsmarktbeleid althans wat hindernissen weggenomen. Werkgevers en werknemers konden het niet eens worden over een centrale aanbeveling aan cao-partijen voor arbeidstijdverkorting. Op

cao-niveau moet daar wel over kunnen worden gesproken. Het belangrijkste resultaat van het overleg in de Stichting was dat afspraken over werkgelegenheid in het kader van cao-onderhandelingen algemeen verbindend moeten worden verklaard. Die uitspraak van de Stichting van de Arbeid verleent het werkgelegenheidsoverleg een zekere status die een wettelijke regeling, zoals Albeda en Van der Doef in hun wetsontwerpen beoogden, overbodig maakt.

Den Uyl haakt op de resultaten van het overleg in de Stichting van de Arbeid in met zijn voorstel aan de sociale partners om samen met het kabinet een nationale advies- of stuurgroep voor herverdeling van arbeid door middel van het scheppen van deeltijdbanen in te stellen. Deze stuurgroep zou tot taak moeten hebben om het proces van herverdeling van werk te stimuleren en te begeleiden.

Van belang is ook de gemeenschappelijke uitspraak van werkgevers en werknemers dat investeringsloon onderwerp moet zijn van decentraal overleg en niet van wet. Ze zijn het er nog niet over eens of investeringsloon via bedrijfstakregelingen moeten worden opgelegd, of dat de individuele ondernemingen daar zelf over moeten beslissen. Zoals ook Bram Peper in *ESB* van 25 november jl. signaleerde, is decentralisatie van het arbeidsvoorwaardenoverleg in opmars. Vakbeweging en werkgevers zijn er steeds meer van doordrongen dat zij hun boontjes het best zelf kunnen doppen. Terecht stelt Peper dat het onverstandig zou zijn als de overheid in dit proces ingrijpt door loonmaatregelen. Van de gewenste differentiatie van lonen en arbeidsvoorwaarden, maar ook van het decentrale werkgelegenheidsoverleg, komt dan weinig terecht. Peper ziet als probleem het ontbreken van coördinatie. In *de Volkskrant* heeft hij het voorstel gedaan om de Stichting van de Arbeid als toetsingsorgaan aan te wijzen. Daarmee rakelt hij een heel oude gedachte op, die in de jaren zestig met uitermate gering succes in de praktijk is gebracht. Van looncoördinatie, door de Stichting van de Arbeid cao-uitkomsten te laten toetsen, kwam niets terecht.

Peper blijkt niet zozeer bang te zijn dat de lonen uit de hand lopen, maar dat de verzorgingsstaat onttakeld en verbrokkeld wordt. Hier dient zich met nog meer klem de vraag op hoe de Stichting van de Arbeid, samengesteld als zij is uit belangengroepen die het fundamenteel oneens zijn over een aantal grondslagen van de verzorgingsstaat, uit dat oogpunt cao's zou moeten beoordelen. De bewaking van de verzorgingsstaat is naar mijn mening nu juist bij uitstek een taak van de overheid die uit die invalshoek terecht een eigen verantwoordelijkheid opeist voor de ontwikkeling van de lonen.

A. F. van Zweeden